

Finanční arbitr

Legerova 1581/69, 110 00 Praha 1 – Nové Město, Tel. +420 257 042 094,
ID datové schránky: qr9ab9x, e-mail: arbitr@finarbitr.cz, https://www.finarbitr.cz

Navrhovatel

Zástupce

Mgr. Tomáš Machurek
advokát
IČO 662 37 823
Jakubská 121/1
602 00 Brno

Instituce

Kooperativa pojišťovna, a.s., Vienna
Insurance Group
IČO 471 16 617
Pobřežní 665/21
186 00 Praha 8

Č. j. FA/SR/ZP/1855/2018 - 28

Praha 17. 1. 2019

Rozhodnutí o námitkách

Finanční arbitr příslušný k rozhodování sporů podle § 1 odst. 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o finančním arbitrovi“), rozhodl v řízení zahájeném dne 28. 6. 2018 podle § 8 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi na návrh Navrhovatele proti Instituci, vedeném podle tohoto zákona a zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, ve věci určení neplatnosti pojistné smlouvy č. ■ a zaplacení částky ve výši 159.679 Kč s příslušenstvím, takto:

Námitky navrhovatele, ■, doručené finančnímu arbitrovi dne 18. 12. 2018, č. j. FA/SR/ZP/1855/2018-22, se zamítají a nález finančního arbitra ze dne 9. 12. 2018, č. j. FA/SR/ZP/1855/2018-21, se podle § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi potvrzuje.

1. Řízení o návrhu

Navrhovatel se domáhá vydání bezdůvodného obohacení z důvodu absolutní neplatnosti pojistné smlouvy, kterou s Institucí uzavřeli, protože pojistná smlouva nebyla platně uzavřena, byl sjednán neurčitě rozsah pojistného plnění, Navrhovatel nebyl seznámen s poplatky a ujednání o poplatcích jsou neplatná.

Finanční arbitr rozhodl ve sporu mezi Navrhovatelem a Institucí nálezem ze dne 9. 12. 2018, č. j. FA/SR/ZP/1855/2018-21 (dále jen „Nález“).

Finanční arbitr zjistil, že dne 12. 12. 2008 podepsal Navrhovatel návrh na uzavření pojistné smlouvy o investičním životním pojištění FLEXI INVEST 2008, s počátkem pojištění od 1. 1. 2009 a pojistnou dobou do 75 let věku Navrhovatel, s pojištěním pro případ smrti nebo dožití, připojištěním invalidity, smrti následkem úrazu, trvalých následků úrazu a denního odškodného, s pojistnou částkou pro případ smrti nebo dožití ve výši 1.500.000 Kč (dále jen „Návrh na uzavření smlouvy“). Instituce akceptovala Návrh na uzavření pojistné smlouvy jako pojistnou smlouvu č. ■ (dále jen „Pojistná smlouva“).

Finanční arbitr posoudil námitku promlčení nároků Navrhovatele, kterou v řízení před finančním arbitrem vznesla Instituce, a dovedl, že nárok Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení pro případ vyslovení neplatnosti Pojistné smlouvy se promlčel nejpozději v červenci 2017.

Finanční arbitr se nezabýval během desetileté objektivní promlčecí doby u práva na vydání bezdůvodného obohacení, neboť pro promlčení nároku postačí uplynutí jedné z promlčecích dob (objektivní nebo subjektivní). Finanční arbitr nezjistil, že Instituce námitku promlčení vznesla v rozporu s dobrými mravy, jak tvrdil Navrhovatel, ani že by Navrhovatel prokázal nezbytný (naléhavý) právní zájem Navrhovatele na určení neplatnosti Pojistné smlouvy.

Finanční arbitr návrh Navrhovatele podle § 15 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi v celém rozsahu zamítl a všechny své právní závěry v napadeném Nálezu řádně a podrobně odůvodnil.

3. Námítky Navrhovatele proti Nálezu

Navrhovatel namítá, že nálezní finančního arbitra je právně vadný, v rozporu s právem na spravedlivý proces a v rozporu s principem hospodárnosti. Navrhovatel namítá, že finanční arbitr v Nálezu nepřihlédl k tvrzeným skutečnostem, nezjistil dostatečně skutkový stav, a že právní závěry v Nálezu jsou vadné.

Navrhovatel dovozuje, že finanční arbitr nemůže rozhodnout o promlčení nároků, kterými se věcně nezabývá, protože závěr o důvodnosti vznesené námítky promlčení je možné podle Navrhovatele učinit až po zjištění, zda uplatněné právo existuje. Navrhovatel svoji argumentaci opírá o rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 28. 6. 2016, sp. zn. IV. ÚS 2207/14, rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 18. 5. 2011, sp. zn. 32 Cdo 2626/2009, rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 13. 12. 2007, sp. zn. 33 Odo 896/2006, a rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 8. 8. 2016, sp. zn. 28 Cdo 2327/2016.

Navrhovatel namítá, že bez zjištění nároku, bez posouzení platnosti Pojistné smlouvy, právního vztahu mezi Navrhovatelem a Institucí a okolností, za kterých Instituce námitku promlčení vznesla, nemohl finanční arbitr kvalifikovaně posoudit, zda není promlčení v rozporu s dobrými mravy ve smyslu § 3 odst. 1 starého občanského zákoníku a v Nálezu uvedený závěr o souladu námítky promlčení s dobrými mravy považuje pro nedostatečné odůvodnění za nepřezkoumatelný.

Navrhovatel tvrdí, že „díky způsobu, kterým se vyhnul zjištění a právnímu posouzení jakéhokoli nároku Navrhovatele z důvodu procesní ekonomie“, finanční arbitr porušil právo Navrhovatele na spravedlivý proces zakotvené v čl. 36 odst. 1 usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „Listina základních práv a svobod“). Podle Navrhovatele je finanční arbitr nekompetentní a nerozhoduje nestranně a spravedlivě ve smyslu § 12 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi, ale v zájmu Instituce.

Navrhovatel namítá, že finanční arbitr postupoval v rozporu se zásadou hospodárnosti řízení stanovenou v § 6 správního řádu, když přesto, že z úřední činnosti ví o vadách a neplatnosti Pojistné smlouvy, rozhodoval o promlčení potenciálních nároků Navrhovatele, které by Navrhovateli při konstatování neplatnosti Pojistné smlouvy ani nevznikly.

Navrhovatel namítá, že finanční arbitr nezjistil správně běh subjektivní promlčecí doby práva na vydání bezdůvodného obohacení, když její počátek ztotožnil s ukončením Pojistné smlouvy a výplatou odkupného. Navrhovatel namítá, že skutečnost že je odkupné nižší než zaplacené pojistné, není totožná s vědomostí, že Pojistná smlouva je neplatná a pojistitel se tak na jeho úkor bezdůvodně obohatil, jak požaduje zákon. Příklad, kdy je odkupné při zániku pojištění vyšší než zaplacené pojistné, je u investičního životního pojištění spíše vzácný a může k němu dojít jen v případě výrazného zhodnocení fondů, do kterých je pojistné alokováno. Nejde tak o finanční ztrátu, ale o předvídatelný důsledek předčasného ukončení pojištění.

Navrhovatel namítá, že finanční arbitr v odůvodnění nálezu nevysvětlil, jak mohl Navrhovatel nabýt vědomost o tom, že se Instituce na jeho úkor bezdůvodně obohatila, z výplaty nižšího

odkupného než zaplaceného pojistného, když Pojistná smlouva je neplatná z důvodu neurčitosti rozsahu pojistného plnění.

Navrhovatel tvrdí, že finanční arbitr se v Nálezu nevypořádal s jeho eventuálním nárokem na vyplacení řádného odkupného nesníženého o poplatky. Navrhovatel dále argumentuje, že tento nárok není promlčen.

Navrhovatel dále rozporuje závěr finančního arbitra, že finanční arbitr není příslušný rozhodovat o části Pojistné smlouvy týkající se doplňkové a úrazové složky pojištění.

Navrhovatel argumentuje, že předmětem Pojistné smlouvy je životní pojištění FLEXI INVEST, které je definováno v článku 1 písm. e) Speciálních pojistných podmínek jako „komplexní spojení životního pojištění, doplňkových a úrazových pojištění a investic do investičních podílových fondů.“ Životní pojištění FLEXI INVEST je tedy Pojistnou smlouvou vymezeno jako komplexní produkt a není možné, aby finanční arbitr tento produkt štěpil na jeho složky a posuzoval jen některé z nich. Stejně tak by mohl finanční arbitr štěpit investiční životní pojištění na jeho rizikovou a investiční složku a zabývat se jen složkou rizikovou. Totéž platí o dalších typech životního pojištění.

Navrhovatel požaduje, aby finanční arbitr Nález změnil a zcela vyhověl podanému návrhu.

4. Vyjádření Instrukce k námitkám Navrhovatele

Instrukce považuje Nález za věcně správný a řádně odůvodněný.

5. Řízení o námitkách

Finanční arbitr podle § 12 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a bez průtahů a pouze na základě skutečností zjištěných v souladu se zákonem o finančním arbitrovi a zvláštními právními předpisy. Ustanovení § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi dává stranám sporu právo podat proti nálezu finančního arbitra odůvodněné námitky, a to v zákonem stanovené lhůtě 15 dnů ode dne doručení písemného vyhotovení nálezu. Včasné podané námitky mají odkladný účinek. Podle § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje o námitkách rovněž finanční arbitr, který nález potvrdí nebo změní. Jelikož zákon o finančním arbitrovi upravuje náležitosti námitek a zásady řízení o námitkách pouze částečně, postupuje finanční arbitr ve zbytku podle těch ustanovení správního řádu, která upravují odvolání jako řádný opravný prostředek a průběh odvolacího řízení (srov. § 24 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 81 a násl. a § 141 odst. 9 správního řádu).

Finanční arbitr posoudil námitky Navrhovatele jako přípustné odůvodněné námitky ve smyslu § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 81, 82 a 83 správního řádu. Finanční arbitr proto přezkoumal soulad Nálezu a řízení, které vydání Nálezu předcházelo, s právními předpisy, správnost napadeného Nálezu pak přezkoumal v rozsahu věcných námitek Navrhovatele (srov. § 141 odst. 9 správního řádu).

5.1. *Postup finančního arbitra v řízení před vydáním Nálezu*

Řízení bylo zahájeno podle § 8 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi na návrh Navrhovatele dne 28. 6. 2018.

Po zjištění, že je finanční arbitr k řešení sporu příslušný, finanční arbitr oznámil zahájení řízení Navrhovateli i Instrukci, Navrhovatele vyzval k odstranění nedostatků návrhu podle § 10 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi a Instrukci vyzval k vyjádření se k předmětu sporu podle § 11 a předložení dokumentace podle § 12 odst. 6 zákona o finančním arbitrovi.

Jelikož smír mezi stranami nebyl možný, finanční arbitr po dostatečném zjištění skutkového stavu věci v rozsahu nezbytném pro řádné právní posouzení a spravedlivé rozhodnutí sporu (§ 2 a 3 správního řádu), vyzval Navrhovatele i Instituci podle § 36 odst. 3 správního řádu k seznámení se s podklady rozhodnutí, a to v dostatečném předstihu před jeho vydáním, aby se účastníci řízení mohli k podkladům ještě případně vyjádřit.

Finanční arbitr následně ve věci samé v mezích své pravomoci a působnosti dané zákonem o finančním arbitrovi rozhodl dne 9. 12. 2018 Nálezem, tedy takovou formou rozhodnutí, kterou mu přikazuje § 15 zákona o finančním arbitrovi. Vzhledem k povaze věci je finanční arbitr toho názoru, že v řízení postupoval bez průtahů a rozhodl v přiměřené lhůtě (§ 6 správního řádu, § 15 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi). Finanční arbitr rozhodl Nálezem podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě, respektujíc zásadu legitimního očekávání (§ 2 odst. 4 správního řádu), na základě skutečností zjištěných v souladu se zákonem o finančním arbitrovi a zvláštními právními předpisy.

Nález obsahuje jak výrokovou část, tak detailní odůvodnění a poučení účastníků řízení (§ 68 správního řádu). Odůvodnění Nálezu zachycuje veškeré úvahy finančního arbitra a provedené právní posouzení zjištěného skutkového stavu, včetně uvedení všech právních předpisů, které finanční arbitr aplikoval.

Finanční arbitr v Nálezu podrobně rozebral jednotlivá skutková zjištění, která ho vedla k závěru, kdy se Navrhovatel dozvěděl o bezdůvodném obohacení a osobě obohaceného, jakož i dostatečně právně podložil závěry o tom, kdy počala běžet subjektivní promlčecí doba nároku na vydání bezdůvodného obohacení či náhradu škody a kdy tato doba Navrhovateli marně uplynula. Finanční arbitr se v Nálezu zabýval i právním zájmem Navrhovatele na určení neplatnosti Pojistné smlouvy. Finanční arbitr tak postupoval nejen v souladu s § 12 zákona o finančním arbitrovi, ale rovněž v souladu se zásadou materiální pravdy, kterou je podle § 3 správního řádu vázán.

Nález byl doručen zástupci Navrhovatele do datové schránky dne 10. 12. 2018, Instituci do datové schránky dne 10. 12. 2018.

Finanční arbitr po posouzení průběhu řízení a zhodnocení všech úkonů v řízení s ohledem na výše uvedené dospěl k závěru, že v řízení postupoval v souladu s právními předpisy a ctil při tom rovněž zásady řízení před finančním arbitrem stanovené zákonem o finančním arbitrovi a správním řádem.

5.2. Procesní nástupnictví

Navrhovatel Pojistnou smlouvu uzavřel a finanční arbitr zahájil řízení proti společnosti Pojišťovna České spořitelny, a.s., Vienna Insurance Group, IČ 47452820. V průběhu řízení před finančním arbitrem došlo v důsledku fúze sloučením k zániku společnosti Pojišťovna České spořitelny, a.s., Vienna Insurance Group, IČ 47452820. Rozhodným dnem fúze je 1. 1. 2019. Nástupnickou společností je tak společnost Kooperativa pojišťovna, a.s., Vienna Insurance Group, IČ 47116617, která vstoupila do práv a povinností společnosti Pojišťovna České spořitelny, a.s., Vienna Insurance Group, kterou proto finanční arbitr označuje jako Instituci.

5.3. Námitka promlčení, zásada hospodárnosti řízení a právo na spravedlivý proces

V rozhodovací praxi obecných soudů se ustálil přístup, že z důvodu hospodárnosti řízení lze přednostně posoudit důvodnost vznesené námítky promlčení.

Finanční arbitr opakovaně odkazuje, že postupoval zcela v souladu se závěry Nejvyššího soudu (citované již v Nálezu) v rozhodnutí ze dne 29. 8. 2007, sp. zn. 26 Odo 683/2006, že „dovolá-li se dlužník odůvodněně námitky promlčení, soud žalobu zamítne, aniž by zkoumal, zda uplatňované právo věřitele vůbec existuje či nikoliv“, dále na rozhodnutí

Nejvyššího soudu ze dne 13. 12. 2007, sp. zn. 33 Odo 896/2006 „[O]dvolací soud (stejně jako soud prvního stupně) postupoval správně, jestliže posuzoval nárok žalobců nejprve z pohledu jeho promlčení“.

Již Nejvyšší soud ČSSR, ve svém stanovisku (které finanční arbitr rovněž citoval v napadeném Nálezu) ze dne 26. 4. 1983, sp. zn. Sc 2/83, zaujal právní názor za účelem sjednocení judikatury k otázce, zda je možné pro promlčení zamítnout žalobu, kterou byl uplatněn nárok na náhradu škody jen v případě prokázání škodné události a vzniku škody, anebo bez nutnosti takového dokazování. Nejvyšší soud Slovenské socialistické republiky zastával názor, že „v soudním řízení lze zamítnout žalobu z důvodu promlčení práva jen tehdy, jestliže tvrzené právo skutečně existuje, tj. tehdy, jestliže je jeho existence v soudním řízení spolehlivě prokázána. Do té doby není požadavek účastníka předmětem řízení, proti němuž může být uplatněna námitka promlčení, není právem (nárokem), které je možno zamítnout z důvodu promlčení.“; Nejvyšší soud České socialistické republiky byl naopak toho názoru, „že zaměření řízení v některých případech náhrady škody pouze na otázku promlčení je plně v souladu s ustanovením § 6 o. s. ř., protože tím dochází k neúčelnějšímu zjišťování skutečného stavu pro rozhodnutí věci samé.“ Nejvyšší soud ČSSR zaujal stanovisko k zajištění jednotného výkladu, ve kterém se přiklonil k druhému prezentovanému názoru: „Dovolává-li se účastník občanského soudního řízení promlčení, nemůže soud promlčené právo (nárok) přiznat; v takovém případě zamítne návrh na zahájení řízení. To platí u práva (nároku) na náhradu škody i v případech, v nichž není ještě prokázána odpovědnost za škodu nebo výše škody. [...]

Vzhledem k tomu, co bylo uvedeno, nelze ovšem vyloučit, že uplatněné právo na náhradu škody může být soudem zamítnuto bez zřetele k uplatněné námitce promlčení, např. tehdy, jestliže je uplatňováno právo, které zákon neupravuje nebo jestliže je zjištění neexistence práva hospodárnější než zjišťování předpokladů pro posouzení důvodnosti námítky promlčení.

Právo (nárok) na náhradu škody nemůže tedy soud přiznat, dovolává-li se účastník řízení promlčení a toto právo je promlčeno, i když není ještě prokázána odpovědnost za škodu nebo výše škody“.

Ačkoli se Nejvyšší soud ČSSR zabýval explicitně jen právem na náhradu škody, jsou závěry z citovaného stanoviska zobecnitelné i pro jiné nároky (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 13. 12. 2007, sp. zn. 33 Odo 896/2006).

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 8. 8. 2016, sp. zn. 28 Cdo 2327/2016, na které odkazuje Navrhovatel, není příslušné, protože v posuzované věci stálo na jedné straně vlastnické právo, které se nepromlčuje, námitka promlčení tedy nemohla být k dispozici ani druhé straně synallagmatického závazku v souladu s § 107 odst. 3 občanského zákoníku. Z rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 28. 6. 2016, sp. zn. IV. ÚS 2207/14, a rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 18. 5. 2011, sp. zn. 32 Cdo 2626/2009, lze jediné dovodit, že rozhodující orgán vyhodnotí, zda je rychlejší a účinnější v daném řízení posouzení námítky promlčení či zda je na místě zjištění (ne)existence nároku (srov. výše citované znění stanoviska Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 26. 4. 1983, sp. zn. Sc 2/83).

Finanční arbitr s ohledem na výše uvedené odmítá i námitku Navrhovatele, že porušil právo Navrhovatele na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Finanční arbitr posuzuje spor zásadně podle právních předpisů a nemůže působit ve prospěch ani jedné strany sporu. Finanční arbitr se tam, kde je to možné, opírá a odvolává na relevantní ustálenou judikaturu obecných soudů, Ústavního soudu nebo Soudního dvora Evropské unie. Finanční arbitr tak činí proto, aby jeho rozhodnutí bylo věcně a právně správné a přesvědčivé pro obě strany sporu, a zároveň i pro soud, který bude případně na základě žaloby kterékoli strany sporu rozhodnutí finančního arbitra přezkoumávat.

Podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod: „Každý se může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu.“ Např. v rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 14. 5. 2015, sp. zn. IV. ÚS 856/14, Ústavní soud k porušení čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod dovodil, že „k takovému následku dojde teprve tehdy, jestliže by stěžovatelce bylo upřeno právo domáhat se svého nároku u nezávislého a nestranného soudu (popř. by tento soud bezdůvodně odmítl jednat a rozhodnout o podaném návrhu, případně by zůstal v řízení delší dobu nečinný), příp. v pozici žalovaného adekvátním způsobem využívat procesní prostředky ke své obraně.“ Taková situace v projednávané věci nenastala. Navrhovateli nebylo upřeno právo domáhat se tvrzeného nároku u finančního arbitra, v řízení před finančním arbitrem Navrhovatel mohl doplňovat svá vyjádření a důkazy po celou dobu řízení až do vydání Nálezů, Nález současně není překvapivý. Finanční arbitr současně rozhoduje skutkově obdobné případy shodně (viz např. rozhodnutí finančního arbitra ve věci sp. zn. FA/ZP/15/2015 nebo sp. zn. FA/ZP/547/2014 – veřejnosti dostupné na internetových stránkách Kanceláře finančního arbitra).

Právo Navrhovatele na spravedlivý proces zaručené v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod neznámá, že je zaručeno Navrhovateli právo na rozhodnutí podle jeho názoru a předestřené argumentace (srov. rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 1. 6. 2000, sp. zn. I. ÚS 131/2000: „Ke zkrácení ústavně garantovaného práva podle čl. 36 odst. 1 Listiny je třeba obecně konstatovat, že rozsah práva na spravedlivý proces, jak vyplývá z čl. 36 odst. 1 a z dalších ustanovení Listiny, není možné vykládat tak, jako by se garantoval úspěch v řízení. Právo na spravedlivý proces neznámá, že je jednotlivci zaručováno přímo a bezprostředně právo na rozhodnutí podle jeho názoru odpovídající skutečným hmotněprávním poměrům, ale je mu zajišťováno právo na spravedlivé občanské soudní řízení, v němž se uplatňují všechny zásady správného soudního rozhodování podle zákona a v souladu s ústavními principy.“).

Finanční arbitr posoudil uplatněné nároky Navrhovatele v souladu s právním řádem a konstantní judikaturou, při hodnocení předmětu sporu postupoval podle § 12 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi a přiměřeně též podle § 50 odst. 1, § 50 odst. 4 a § 52 správního řádu, která vyžadují, aby finanční arbitr při svém rozhodování vycházel ze spolehlivě zjištěného skutkového stavu věci, volně hodnotil podklady a pečlivě přihlížel ke všemu, co vyšlo v řízení najevo. Finanční arbitr pečlivě posoudil plynutí promlčecích lhůt a po zjištění, že Instituce vznesla námitku promlčení důvodně, a poté co neshledal právní zájem Navrhovatele na určení neplatnosti (ukončené) Pojistné smlouvy (srov. závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 4. 10. 2001, sp. zn. 22 Cdo 1772/2000, že „[z]amítá-li soud žalobu na určení, zda tu právo nebo právní vztah je či není, pro nedostatek naléhavého právního zájmu na takovém určení, není důvodu, aby současně žalobu přezkoumal po stránce věcné, neboť takový přezkum právě naléhavý právní zájem předpokládá.“), finanční arbitr návrh Navrhovatele v celém rozsahu zamítl.

5.4. Soulad námítky promlčení s dobrými mravy

K námitce nepřezkoumatelnosti závěru finančního arbitra v otázce souladu námítky promlčení s dobrými mravy odkazuje finanční arbitr na závěry Nejvyššího správního soudu v rozhodnutí ze dne 23. 10. 2014, sp. zn. 9 Afs 42/2013, že „[p]ovinnost soudu řádně odůvodnit své rozhodnutí není nutno dle Ústavního soudu pojímat tak široce, že by bylo třeba vždy vyslovit podrobnou odpověď na každý argument účastníka řízení (srov. nálezy ze dne 5. 1. 2005, sp. zn. IV. ÚS 201/04, publikovaný jako N 3/36 SbNU 19; nálezy ze dne 30. 5. 2006, sp. zn. I. ÚS 116/05, publikovaný jako N 108/41 SbNU 349; či nálezy ze dne 22. 9. 2009, sp. zn. III. ÚS 961/09, publikovaný jako N 207/54 SbNU 565)“.

Při hodnocení souladu námítky promlčení s dobrými mravy, tedy zda „uplatnění této námítky je výrazem zneužití práva na úkor účastníka, který marné uplynutí promlčecí doby nezavinil, a vůči němuž by za takové situace zánik nároku na vydání bezdůvodného obohacení

v důsledku uplynutí promlčecí doby bylo nepřiměřeně tvrdým postihem ve srovnání s rozsahem a charakterem jím uplatňovaného práva a s důvody, pro které své právo včas neuplatnil“ (rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 6. 9. 2005, sp. zn. I. ÚS 643/04), musí mít finanční arbitr na zřeteli i samotný účel institutu promlčení, kterým je snaha stimulovat subjekty k včasnému vykonání subjektivních občanských práv.

Finanční arbitr v Nálezu na základě shromážděných podkladů zjistil, že uplynutí promlčecí doby si Navrhovatel zavínil sám, když nejpozději v červenci 2015 disponoval znalostí o skutkových okolnostech relevantních pro uplatnění jeho práva u soudu. Navrhovateli nic nebránilo obrátit se se stížností na informace předané mu při uzavření Pojistné smlouvy na Instituci a podat žalobu k soudu. Za situace, kdy se Navrhovatel o uplynutí promlčecí doby sám přičinil, nemůže zánik nároku představovat pro Navrhovatele ani nepřiměřeně tvrdý postih ve srovnání s jím uplatňovaným právem, který by byl takové intenzity, aby odůvodnil extrémní zásah do principu právní jistoty v podobě nepřipuštění námítky promlčení.

K úmyslnému jednání (a tedy i zlé víře) Instituce při vznesení námítky promlčení, protože Instituce sjednala s Navrhovatelem úmyslně neplatnou smlouvu, odkazuje finanční arbitr např. na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 20. 2. 2003, sp. zn. 33 Odo 938/2002, který k získání úmyslného bezdůvodného obohacení judikoval, že je „*nutno prokázat existenci vědomosti žalovaného o tom, že při uzavírání smlouvy o sdružení a při přijetí vkladu od žalobkyně musel žalovaný skutečně vědět nebo být minimálně srozuměn (úmysl nepřímý) s tím, že přijetím finanční částky na svůj účet se bezdůvodně obohacuje. Takové skutkové závěry by přitom musely vyplynout z dokazování provedeného v tomto řízení, neboť Nejvyšší soud ČR je vázán skutkovými zjištěními, která učinil na základě provedeného dokazování odvolací soud. V průběhu řízení však nebyla prokázána vědomost žalovaného o tom, že může získat bezdůvodné obohacení, a že s tímto následkem svého jednání byl srozuměn. Z dokazování naopak vyplynulo, že po uzavření smlouvy a vložení finančních prostředků žalobkyní na účet žalovaného, vyplatil žalovaný žalobkyni úroky z jejího vkladu. Nelze akceptovat názor dovolatelky, že úmysl bezdůvodně se obohatit lze dovodit již z toho, že činnost žalovaného je podle platné právní úpravy zakázána“.*

V řízení před finančním arbitrem nebylo prokázáno, že by se Instituce nechovala v souladu se smlouvou, kterou považovala za platnou, nebo že by nebyla připravena Navrhovateli plnit v případě nastalé pojistné události. Při ukončení Pojistné smlouvy vyplatila Navrhovateli odkupné. Finanční arbitr tedy musí odmítnout námítku Navrhovatele, že Instituce namítla promlčení nároku Navrhovatele ve zlé víře s úmyslem poškodit Navrhovatele, když v řízení po zohlednění konkrétních okolností případu a zejména okolností, za kterých byla námítka promlčení vznesena (platnost Pojistné smlouvy napadá Navrhovatel, a to několik let po jejich ukončení, nikoli Instituce), tento úmysl Instituce prokázán nebyl.

Finanční arbitr ani po opakovaném posouzení jednotlivých Navrhovatelem tvrzených důvodů o tom, proč by měla být námítka promlčení vznesená Institucí v rozporu s dobrými mravy, tuto nemravnost neshledal, tedy neshledal, že by byly dány v tomto případě takové výjimečné okolnosti předpokládané soudní judikaturou nebo že by vznesení námítky promlčení bylo šikanózním výkonem práva ze strany Instituce.

5.5. Promlčení práva na vydání bezdůvodného obohacení

Finanční arbitr v Nálezu dovedl, že právo na vydání bezdůvodného obohacení v podobě zaplaceného pojistného z titulu neplatnosti Pojistné smlouvy se promlčelo v subjektivní dvouleté promlčecí době (§ 107 občanského zákoníku) plynoucí od vyplacení odkupného, proto již neposuzoval běh objektivní promlčecí doby, když vzájemný vztah subjektivní a objektivní promlčecí doby je takový, že skončí-li běh jedné z nich, právo se promlčí, i když

ještě běží druhá promlčecí doba, viz např. závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 18. 1. 2010, sp. zn. 28 Cdo 3148/2009.

Navrhovatel svými námitkami brojí proti určení počátku subjektivní promlčecí doby, jak ho posoudil finanční arbitr, a tvrdí, že se o neplatnosti Pojistné smlouvy z důvodů neurčitosti pojistného plnění a neplatnosti ujednání o poplatcích nemohl dovědět z výplaty odkupného.

Finanční arbitr opakovaně odkazuje na ustálenou judikaturu, ze které vyplývá, že za počátek dvouleté subjektivní promlčecí doby je nutné považovat okamžik, kdy se oprávněný dozví, že došlo na jeho úkor k bezdůvodnému obohacení a kdo je nabyt (ke vzniku škody a kdo za ni odpovídá). Rozhodná je přitom znalost v rovině skutkových zjištění a nikoli právní kvalifikace (srov. např. závěry Ústavního soudu v rozhodnutí ze dne 16. 2. 2016, sp. zn. II. ÚS 3358/14: *„Z hlediska posouzení počátku běhu dvouleté promlčecí lhůty je rozhodný okamžik, kdy se oprávněný v konkrétním případě skutečně dozví o tom, že došlo na jeho úkor k získání bezdůvodného obohacení a kdo je získal. Jinak řečeno, pro počátek subjektivní promlčecí doby k uplatnění práva na vydání plnění z bezdůvodného obohacení je rozhodující subjektivní moment, kdy se oprávněný dozví takové okolnosti, které jsou relevantní pro uplatnění jeho práva u soudu. V případě bezdůvodného obohacení získaného plněním z neplatné smlouvy je takovou rozhodující vědomostí znalost oprávněného těch skutkových okolností, z nichž lze dovodit, že smlouva, z níž bylo plněno, je neplatná. Není přitom významné, zda oprávněný má takové právní znalosti, aby byl subjektivně schopen posoudit uvedené skutkové okolnosti a zjistit, že smlouva, podle níž plnil, je neplatná.“*, rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 18. 1. 2010, sp. zn. 28 Cdo 3148/2009, rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2002, sp. zn. 33 Odo 477/2001).

Navrhovatel dovozuje důvod neplatnosti Pojistné smlouvy, z toho, že Pojistná smlouva nebyla platně uzavřena (nebyl zaslán Institucí akceptační dopis), byl sjednán neurčitě rozsah pojistného plnění, Navrhovatel nebyl seznámen s poplatky a ujednání o poplatcích jsou neplatná.

Skutkové zjištění ohledně počátku běhu subjektivní promlčecí doby finanční arbitr čerpal ze shromážděných podkladů. Finanční arbitr v Nálezu dovodil, že takovým subjektivním okamžikem pro Navrhovatele byl okamžik, kdy mu Instituce vyplatila odkupné. Instituce dne 2. 7. 2015 zaslala Navrhovateli dopis, který Navrhovatel v řízení předložil, ve kterém mu oznámila, že odkupné činí 3.763 Kč (4.113 Kč minus poplatek za předčasné ukončení smlouvy ve výši 350 Kč). Finanční arbitr tak dovozuje, že nejpozději v červenci 2015 po výplatě odkupného si Navrhovatel byl vědom skutečnosti, že mu Instituce strhla část pojistného na poplatky.

Nejpozději v tento okamžik měl Navrhovatel informace o tom, že utrpěl finanční ztrátu v souvislosti s Pojistnou smlouvou, resp. že se Instituce na jeho úkor obohatila v souvislosti s Pojistnou smlouvou. Od tohoto okamžiku pak Navrhovateli nic nebránilo, aby mohl podat žalobu k soudu, neboť otázka, zda finanční ztrátu žalovat na plnění či jako náhradu škody nebo vydání bezdůvodného obohacení z neplatné Pojistné smlouvy nebo jejich jednotlivých ujednání či zda za tuto ztrátu nikdo neodpovídá, je pouze otázkou právního posouzení, nikoliv skutkovou otázkou (srov. např. závěry Nejvyššího soudu v usnesení ze dne 17. června 2008, sp. zn. 28 Cdo 1840/2008), a Navrhovatel neprokázal, že by po tomto rozhodném datu zjistil nové rozhodné skutkové okolnosti týkající se možné neplatnosti Pojistné smlouvy nebo jejich jednotlivých ujednání.

Navrhovatel tedy již nejpozději od července 2015 disponoval potřebnými údaji k uplatnění jeho tvrzeného práva a nic mu nebránilo podat žalobu.

Z tvrzení Navrhovatele ani z předložených důkazů finanční arbitr nezjistil, že by se od ukončení Pojistné smlouvy Navrhovatel dozvěděl o nových rozhodujících skutkových okolnostech, které by na běh promlčecí doby měly vliv. Otázka, zda finanční ztrátu žalovat jako náhradu škody nebo vydání bezdůvodného obohacení z neplatné Pojistné smlouvy

nebo jejího jednotlivého ustanovení či zda za tuto ztrátu nikdo neodpovídá, je pak otázkou právního posouzení, nikoliv skutkovou otázkou.

Finanční arbitr neshledává v námitkovém řízení důvody měnit své právní závěry učiněné a odůvodněné v Nálezu a nezbývá mu než opakovaně konstatovat, že pokud Navrhovatel zahájil řízení před finančním arbitrem až dne 28. 6. 2018, učinil tak po marném uplynutí subjektivní promlčecí doby práva na vydání bezdůvodného obohacení z důvodu tvrzené neplatnosti Pojistné smlouvy.

Subjektivní promlčecí doba v tomto případě marně uplynula nejpozději v červenci 2017 a uplatněný nárok na zaplacení částky ve výši 159.679 Kč tak finanční arbitr nemůže Navrhovateli z důvodu promlčení přiznat.

5.6. Nárok Navrhovatele na vyplacení odkupného

Finanční arbitr má za to, že pokud se Navrhovatel domáhá odkupného zvýšeného o neplatně stržené poplatky, domáhá se za situace, kdy Instituce odkupné snížené o poplatky vyplatila, fakticky pouze vydání rozdílu, tj. neplatně stržených poplatků. Promlčením práva na vydání bezdůvodného obohacení se finanční arbitr zabýval v části 5.4. Nálezu. Právo na vydání neplatně stržených poplatků se promlčelo též nejpozději v červenci 2017.

5.7. K příslušnosti finančního arbitra

V § 1 odst. 1 písm. e) zákona o finančního arbitra je vymezena příslušnost finančního arbitra, že „*K rozhodování sporu spadajícího jinak do pravomoci českých soudů je příslušný též finanční arbitr (dále jen „arbitr“), jedná-li se o spor mezi spotřebitelem a pojistitelem nebo pojišťovacím zprostředkovatelem při distribuci životního pojištění nebo při výkonu práv a plnění povinností ze životního pojištění*“.

Podle § 54 zákona o pojistné smlouvě je životní pojištění pojištěním pro případ smrti, dožití se určitého věku nebo dne určeného smlouvou jako konec pojištění, anebo pro případ jiné skutečnosti týkající se změny osobního postavení člověka. Za pojištění změny osobního postavení člověka se např. považuje svatební pojištění, pojištění narození dítěte. Pojištění pro případ úrazu nebo nemoci je sice stejně jako životní pojištění podkategorie pojištění osob, zákon o pojistné smlouvě ho však upravuje samostatně v § 60 a násl. resp. § 62 a násl. Obdobnou úpravu obsahuje i § 2833 nového občanského zákoníku, který zákon o pojistné smlouvě (i starý občanský zákoník) s účinností od 1. 1. 2014 nahradil a který obsahuje právní definici životního pojištění v okamžiku rozhodování sporu mezi Navrhovatelem a Institucí.

Pojistná smlouva, která je předmětem tohoto sporu, obsahuje životní pojištění (pojištění pro případ smrti nebo dožití), současně bylo v rámci Pojistné smlouvy sjednáno připojištěním invalidity, smrti následkem úrazu, trvalých následků úrazu a denního odškodného. Tato neživotní pojištění konzumovala část pojistného placeného měsíčně Navrhovatelem na základě Pojistné smlouvy. Finanční arbitr není příslušný řešit spory z neživotních pojištění sjednaných v Pojistné smlouvě a není ani příslušný rozhodnout o vydání pojistného, které slouží na úhradu neživotního pojištění. Pokud by tedy v Nálezu finanční arbitr o neživotním pojištění a o pojistném zaplaceném za neživotní pojištění rozhodl, bylo by jeho rozhodnutí v této části nicotné podle § 24 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 77 odst. 1 správního řádu, neboť by finanční arbitr rozhodl o něčem, k čemu nebyl věcně příslušný. Toto odpovídá i čl. 2 odst. 2 Listiny práv a základních svobod, který stanoví, že „*[s]tátní moc lze uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví*“.

Finanční arbitr tedy rozhodl správně, když v Nálezu výrokem I. řízení v části neživotního pojištění zastavil pro svoji nepřislusnost.

6. K výroku rozhodnutí o námitkách

Finanční arbitr po posouzení Námitek Navrhovatele nezjistil, že by se Nárok Navrhovatele na vrácení pojistného, které uhradil před skončením pojištění z Pojistné smlouvy a které by mohlo mít povahu bezdůvodného obohacení z tvrzených důvodů absolutní neplatnosti Pojistné smlouvy, nepromlčel před zahájením řízení před finančním arbitrem.

Finanční arbitr postupoval správně, když se vzhledem k zachování hospodárnosti řízení nezabýval samotným meritem věci poté, co shledal námitku Instituce o promlčení nároků Navrhovatele jako důvodnou.

Na základě výše uvedené skutečnosti rozhodl finanční arbitr tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto rozhodnutí.

Poučení:

Rozhodnutí o námitkách je podle § 16 odst. 4 zákona o finančním arbitrovi konečné. Podle § 17 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi doručení nález, který již nelze napadnout námitkami, je v právní moci (*v případě, že bylo vydáno rozhodnutí o námitkách, nabývá nález právní moci dnem doručení rozhodnutí o námitkách – pozn. finančního arbitra*).

Podle § 244 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský soudní řád“), rozhodl-li správní orgán podle zvláštního zákona o sporu a nabylo-li rozhodnutí správního orgánu právní moci, může být tatáž věc projednána na návrh v občanském soudním řízení. Podle § 247 odst. 1 občanského soudního řádu musí být žaloba podána ve lhůtě dvou měsíců od doručení rozhodnutí správního orgánu.

Mgr. Monika Nedelková
finanční arbitr

Doručuje se
Navrhovatel – datová schránka zástupce jcxgx98
Instituce – datová schránka n6tetn3

